

Predicting Aggression Based on Internalized Shame and Communication Skills in Mothers with Elementary School Children

Kouros Mohammadi¹, Mohamad Reza Farshad^{2*}, Farzad Shanbedi³,
Tayebeh Rakhshani Pour⁴

1- Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Hormozgan, Bandar Abbas, Iran.

2- Ph.D. Student of Counseling, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Hormozgan, Bandar Abbas, Iran.

3- M.A. in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

4- M.A. in Psychology, Department of Psychology, Payam Noor University, Ferdows, Iran.

Corresponding author: Mohamad Reza Farshad, Ph.D. Student of Counseling, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Hormozgan, Bandar Abbas, Iran.

Email: mohamadfarshad70@gmail.com

Received: 15 May 2023

Accepted: 17 Oct 2023

Abstract

Introduction: In recent years, researchers in the field of behavioral sciences have paid more attention to the importance of the mental health of the family and its members and the role they play in shaping the dynamics of society. Therefore, the aim of the present study is to predict aggression based on internalized shame and communication skills in mothers with elementary school children.

Methods: This descriptive-correlational research was conducted in Bandar Abbas city in 2023 with the statistical population of all mothers with elementary school children. Using convenience sampling, 222 mothers were selected. The data collection instruments included a demographic questionnaire, "Aggression Questionnaire", "Internalized Shame Scale" and "Communication Skills Test-Revised". The content validity of the instruments was confirmed by the qualitative method by asking the opinions of 4 lecturers of the Department of Counseling and Psychology of Hormozgan University. Reliability was checked and confirmed by internal consistency method by calculating Cronbach's alpha coefficient. The data of the research was collected through in-person visits to schools and qualified mothers responding to the instruments. The data was analyzed with SPSS.26.

Results: Internalized shame positively predicted mothers' aggression ($P < 0.001$, $\beta = 0.56$). Also, among the components of communication skills, only communication with assertiveness positively predicted aggression in mothers. ($\beta > 0.001$, $P = 0.29$). The results of the regression analysis also showed that 0.46 of the total variance of aggression is explained by internalized shame and communication with assertiveness.

Conclusions: Internalized shame and communication with assertiveness are important predictors of aggression in mothers with elementary school children.

Therefore, it is suggested that educational methods to reduce internalized shame and improve communication skills, especially the component of communication together with assertiveness, should be considered for mothers with primary school children.

Keywords: Aggression, Internalized Shame, Communication Skills.

پیش بینی پر خاشگری بر اساس شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی در مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی

کوروش محمدی^۱، محمدرضا فرشاد^{۲*}، فرزاد شنبیدی^۳، طیبه رخشانی پور^۴

- ۱- استادیار، گروه مشاوره و روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران.
 ۲- دکتری تخصصی مشاوره، گروه مشاوره و روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران.
 ۳- کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
 ۴- کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، فردوس، ایران.

نویسنده مسئول: محمد رضا فرشاد، دکتری تخصصی مشاوره، گروه مشاوره و روانشناسی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران.
 ایمیل: Mohamadfarshad70@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۷/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۲/۲۵

چکیده

مقدمه: در سال های اخیر، توجه پژوهشگران حوزه علوم رفتاری بیش از پیش به اهمیت سلامت روانی خانواده و اعضای آن و نقشی که در شکل گیری پویایی جامعه دارند، افزایش یافته است. لذا هدف پژوهش حاضر پیش بینی پر خاشگری بر اساس شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی در مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی می باشد.

روش کار: این پژوهش توصیفی- همبستگی بوده و در سال ۱۴۰۲ در شهر بندرعباس با جامعه آماری تمامی مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی انجام شده است. با استفاده از نمونه گیری در دسترس، ۲۲۲ تن از مادران انتخاب شدند. ابزار جمع آوری داده ها شامل پرسشنامه جمعیت شناختی، "پرسشنامه پر خاشگری" (Aggression Questionnaire)، "مقیاس شرم درونی شده" (Internalized Shame Scale) و "آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده" (Communication Skills Test-Revised) بود. روایی محتوا به روش کیفی ابزارها از طریق نظر خواهی از ۴ تن از مدرسین گروه مشاوره و روانشناسی دانشگاه هرمزگان تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ بررسی و تأیید شد. داده های پژوهش از طریق مراجعه حضوری به مدارس و پاسخگویی مادران واجد شرایط به ابزارها جمع آوری شد. داده ها با نرم افزار اس پی اس اس نسخه ۲۶ تحلیل شد.

یافته ها: شرم درونی شده، پر خاشگری مادران را به صورت مثبت پیش بینی کرد ($\beta=0/056, <0/001$). همچنین از بین مولفه های مهارت های ارتباطی، فقط مؤلفه ارتباط توأم با قاطعیت، پر خاشگری در مادران را به صورت مثبت پیش بینی کرد ($\beta=0/029, <0/001$). نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد ۴۶٪ از کل واریانس پر خاشگری به وسیله شرم درونی شده و ارتباط توأم با قاطعیت تبیین می شود.

نتیجه گیری: شرم درونی شده و مولفه ارتباط توأم با قاطعیت به عنوان پیش بینی کننده های مهمی برای پر خاشگری مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی می باشد. لذا پیشنهاد می گردد که روش های آموزشی جهت کاهش شرم درونی شده و ارتقاء مهارت های ارتباطی، به خصوص مؤلفه ارتباط توأم با قاطعیت برای مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه ها: پر خاشگری، شرم درونی شده، مهارت های ارتباطی.

خانواده (family) به عنوان مهم ترین نهاد اجتماعی که مبتنی بر روابط متقابل اجتماعی به وجود آمده، در فرهنگ ایرانی-اسلامی جایگاه والایی دارد. زیرا، مهد پرورش و تربیت نسل هاست (۱). از این رو، سلامت خانواده اهمیت بالایی دارد و متفکران درصدد شناخت مهمترین بخش های مرتبط با افزایش سلامت خانواده می باشند (۲). مادران عضو مهمی از خانواده می باشند (۳)، و بر افزایش سلامت اعضای خانواده تأثیرگذار هستند (۴). بخش عمده ای از تصمیم گیری برای مقابله با مسائل و مشکلات شخصی، روانی، اجتماعی، عاطفی، اقتصادی، خانوادگی، تحصیلی و رفتاری فرزندان به عهده زنان و مادران است و توجه به سلامت روانی آن ها اهمیت زیادی دارد (۵، ۶). توجه به سلامت روان و آسایش خیال مادران، سلامت سایر اعضای خانواده را تحت تأثیر قرار می دهد (۳). انسان به نحوی تکامل یافته است که در مواقع پریشانی نیازمند دلبستگی، آرام شدن و تحت مراقبت قرار گرفتن هستند و انحراف از چنین مسیرهای رشدی پیامدهایی به همراه دارد و این اتفاق ممکن است برای فرد حسرتی خاص و ترس از ناتوانی در ایجاد و حفظ روابط را به دنبال داشته باشد. در نتیجه راهبردهای جبرانی و ایمنی طلبی پیچیده ای به وجود می آیند (۷). که به صورت سرکوبی احساسات یا انجام رفتارهای پرخاشگرانه خود را نشان می دهد (۸).

پرخاصگری به عنوان یکی از راهبردهای ایمنی طلب و تهدید کننده زندگی خانوادگی محسوب می شود که نظام خانواده را با مشکلات فراوانی مواجه می کند (۹). پرخاصگری عبارت است از استفاده عمدی از قدرت بدنی، تهدید یا فعلی علیه خود، دیگری یا علیه گروه یا اجتماع که هر کدام به احتمال قوی به آسیب جسمی، آسیب روانی و مرگ منجر می شود (۱۰). پرخاصگری، سبب صدمه زدن به روابط خانواده و تخریب روابط دوستانه می شود (۱۱).

شرم به عنوان یکی از مهم ترین انواع تجارب هیجانی منفی و خودآگاه است که با میل کناره گیری، احساس کنترل خود و ارزیابی انزجاری از خود (مثل احساس نفرت از خود) مرتبط است (۱۲). احساس شرم با کوچک شدن، خوار شدن، بی ارزشی و ناتوانی همراه است (۱۳)، و نگاه منفی را در مورد خود و توانایی های خود تقویت می کند (۱۴). شرم شکل دهنده راهبردهای ایمنی طلب اساسی در ارتباط با مادران می باشد (۷). شرم دارای ۲ بعد می باشد.

بعد اول، شامل شرم درونی شده می باشد، که به معنای توجه متمرکز بر خود است و فرد خود را به صورت بی کفایت، معیوب یا بد احساس و ارزیابی می کند (۷). بعد دوم، شامل شرم بیرونی شده می باشد، که به معنای افکار و احساساتی است مبنی بر اینکه فرد در ذهن دیگران چگونه به نظر می رسد (۱۳). شرم و ابعاد آن، تحریک کننده واکنش های تحقیر کردن و اتخاذ رفتارهای پرخاشگرانه و تهاجمی در مادران می باشد (۱۵).

مهارت های ارتباطی از دیگر عوامل مؤثر بر پرخاصگری در مادران می باشد و به عنوان مجموعه ای از مهارت ها و توانمندی ها در نظر گرفته می شود که یاری کننده افراد برای مقابله مؤثر و پرداختن به کشمکش ها و موقعیت های دشوار زندگی است (۱۶). Haris & Kumar (۱۷) از نتایج پژوهش خود دریافتند که هرچه کیفیت مهارتهای ارتباطی افراد بالاتر باشد، آن ها احساس نزدیکی بیشتر کرده و احساس صمیمیت در آن ها افزایش خواهد یافت و متقابلاً هرچه کیفیت ارتباط بین اعضای خانواده پایین تر باشد احتمال بروز مشکلاتی همچون سوءتفاهم در روابط، افت رضایت زناشویی و بروز مشکلات جسمی و روانی نیز بیشتر خواهد شد. داشتن مهارت های ارتباطی والدین به صورت کلی و به مادران به طور اخص کمک می کند احساسات و ابرازگری های خود را داشته باشند (۱۸). فرشاد و سماوی (۱۹) در پژوهش خود نشان دادند مادرانی که مهارت های ارتباطی بالاتری دارند، در ابرازگری های هیجانی موفق تر عمل می کنند. در همین راستا، یاری نسب و امینی (۲۰) نیز در پژوهش خود به ارتباط معناداری بین مهارت های ارتباطی با پرخاصگری در مادران دست یافتند و نشان دادند، مادرانی که تعاملات اجتماعی بهتری دارند پرخاصگری کمتری از خود نشان می دهند. نتایج بسیاری از پژوهش ها نشان داد است که کاهش پرخاصگری به عنوان یکی از راهبردهای ایمنی طلبی سلامت روان اعضای خانواده می باشد

(۲۰-۱۷)، اما این مسئله که شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی مادران چگونه با پرخاصگری مادران همبستگی دارد، در پژوهش های گذشته مورد بررسی قرار نگرفته است.

شرم درونی به دلیل تشدید هیجان های منفی و خودآگاه در فرد زمینه کناره گیری و انزجار از خود و احساس های منفی از قبیل تنفر از خود را فراهم می کند (۱۲). تجربه

این قبیل احساس های منفی به مرور تحریک کننده نشانه های بدنی و ظاهری در فرد و در قالب پرخاشگری می باشد (۱۵). مهارت های ارتباطی یاری کننده افراد برای مقابله مؤثر با مشکلات زندگی است (۱۶)، و ناتوانی در ارتباطات و تعاملات اجتماعی باعث بروز عدیده مشکلات بین فردی و سایر مشکلات روانشناختی در تعاملات خانوادگی می گردد (۱۸). این ناتوانی در تعاملات اجتماعی و مهارت های ارتباطی، زمینه پرخاشگری را در اعضای خانواده به صورت کلی و مادران به طور اخص فراهم می کند (۲۰). توجه به نقش شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی به عنوان متغیرهای پیش بینی کننده پرخاشگری و تأثیرگذاری ویژگی های مادران به صورت کلی و پرخاشگری به صورت اخص بر رفتارهای فرزندشان و سلامت اعضای خانواده و الگوپذیری کودکان، ضروری می باشد. لذا پژوهش حاضر با هدف پیش بینی پرخاشگری بر اساس شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی در مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی شهر بندرعباس صورت گرفت.

روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی شهر بندرعباس در سال ۱۴۰۲ بودند. تعداد نمونه بر اساس فرمول تعداد نمونه (۲۰) برای حداقل تعداد نمونه در مطالعات همبستگی ($n \geq 50 + 7m$) محاسبه شد. در این فرمول m ، تعداد متغیرهای پیش بین است. با توجه به این که تعداد متغیرهای پیش بین اصلی در مطالعه حاضر ۲ متغیر بود و مهارت های ارتباطی نیز دارای ۵ زیرمقیاس بود، حداقل تعداد نمونه مورد نیاز، ۲۳۰ تن بود که برای اطمینان از کفایت نمونه ۲۴۰ مادر دارای دانش آموز ابتدایی که واجد معیارهای ورود به پژوهش بودند در نظر گرفته شد. که در تحلیل نهایی داده ها، پاسخ های ناقص حذف و داده تعداد ۲۲۲ مادر شرکت کننده در پژوهش مورد تحلیل قرار گرفت.

نمونه گیری به روش نمونه گیری دردسترس انجام شد. در این پژوهش مادرانی که دارای دانش آموز ابتدایی بودند به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. انتخاب نمونه آماری براساس کلیه مدارس ابتدایی دختر و پس بود. به دلیل اینکه پرخاشگری مادران تأثیرگذار بر هر ۲ جنس دختر و پسر به صورت یکسان می باشد، بود. به این ترتیب که

مدارس ابتدایی شهر بندرعباس به ۴ دسته شمال، جنوب، شرق و غرب تقسیم شدند. سپس ۲ منطقه جغرافیایی شمال و غرب به روش در دسترس انتخاب شد. منطقه شمال دارای ۸ و منطقه غرب ۷ مدرسه ابتدایی بودند. ۸ مدرسه انتخابی منطقه شمال دارای ۱۳۲۱ دانش آموز ابتدایی بودند. از هر یک از مناطق مدنظر، ۴ مدرسه (در مجموع ۸ مدرسه) به صورت در دسترس انتخاب شدند. برای گزینش نمونه ها، به ۸ مدرسه مراجعه شد. سپس از هر مدرسه تعداد ۳۰ نمونه، به صورت تصادفی ساده و به روش قرعه کشی انتخاب شدند. لازم به ذکر است، به دلیل اینکه پرخاشگری در کودکان ۶ تا ۱۲ سال متأثر از سن نمی باشد، تفکیک پایه صورت نگرفت. لذا تعداد ۲۴۰ دانش آموز به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. هر یک از دانش آموزان برای شرکت در پژوهش یک کد دریافت می کردند و مادران آن ها در پژوهش شرکت کردند. از آنجا که تعدادی از پرسشنامه ها به صورت کامل تکمیل نشده بودند، پرسشنامه های ناقص حذف شدند و در نهایت، تعداد ۲۲۲ پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت.

معیارهای ورود به پژوهش شامل متأهل بودن، ساکن در بندرعباس، دامنه سنی ۱۸ تا ۶۰ سال، داشتن سواد در حد خواندن و نوشتن و تمایل به تکمیل پرسشنامه ها بود. معیارهای خروج، شامل تکمیل ناقص ابزارها و عدم تمایل به شرکت یا ادامه پژوهش بود.

برای جمع آوری داده ها شامل قسمت اطلاعات جمعیت شناختی مادران شامل سن، سطح تحصیلات و مدت ازدواج بود.

«پرسشنامه پرخاشگری» (Aggression Questionnaire) توسط Buss & Perry در سال ۱۹۹۲ در دانشگاه Texas طراحی شد. پرسشنامه ۲۹ عبارت دارد و عبارت های ۹ و ۱۶ بطور معکوس نمره گذاری می شود. پاسخ دهندگان هر یک از عبارت ها را در یک طیف ۵ درجه ای از گزینه های کاملاً شبیه من است (۵)، تا حدودی شبیه من است (۴)، نه شبیه من است نه شبیه من نیست (۳)، تا حدودی شبیه من نیست (۲)، به شدت به من شبیه نیست (۱) پاسخ می دهند (۲۱). حداقل نمره ۲۹ و حداکثر نمره ۱۴۵ است. در این پرسشنامه نمره بالاتر نشان دهنده پرخاشگری بیشتر می باشد. پرسشنامه سطح بندی نمره ندارد (۲۲). Buss & Perry روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی را بر روی

ضریب همبستگی ۰/۷۴ بدست آمد. پایایی را به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ بر روی نمونه فوق، ۰/۸۹، ثبات به روش بازآزمایی با فاصله زمانی ۵ هفته ۰/۷۸ و به روش دونیمه کردن ۰/۷۳ گزارش کرد (۲۶). «مقیاس شرم درونی شده» (Internalized Shame Scale) این مقیاس توسط Cook (محل ذکر نشده است) در سال ۱۹۸۷ در نمونه ای متشکل از ۸۶۵ فرد بزرگسال دانشگاهی طراحی شده است و شامل ۳۰ عبارت و ۲ زیرمقیاس کمرویی (shyness) ۲۴ عبارت (عبارت های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷) و دربرگیرنده جملات منفی می باشد و عزت نفس (self-esteem) ۶ عبارت (عبارت ها ۴، ۹، ۱۴، ۱۸، ۲۱، ۲۸، ۲۹، ۳۰) و دربرگیرنده جملات مثبت می باشد (۲۷). نمره گذاری عبارت های ۲۸، ۲۱، ۱۸، ۱۴، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ به صورت معکوس انجام می شود. پاسخ های هر عبارت به صورت طیف ۵ گزینه ای به شکل زیر نمره گذاری می شود: گزینه هرگز= صفر، خیلی کم= ۱، گاهی اوقات= ۲، اغلب= ۳ و همیشه= ۴ نمره می باشد حداقل صفر و حداکثر نمره ۱۲۰ است. نمره بالا به معنی شرم درونی شده بالا و نمره پایین به معنی شرم درونی شده پایین است. سطح بندی نمره ذکر نشده است (۲۸).

Cook روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی را بر روی ۴۴ دانشجوی دانشگاهی (محل ذکر نشده است) بررسی و ۲ عامل کمرویی و عزت نفس بدست آمد. همچنین، پایایی به روش ثبات زمانی بر روی نمونه فوق، انجام و همبستگی برای زیرمقیاس ها کمرویی و عزت نفس به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۶۹ گزارش شد (۲۷). Del Rosario & White در پژوهش خود روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «مقیاس شرم درونی شده» را بر روی ۱۸۴ دانشجوی کارشناسی رشته هنر در یک دانشکده لیبرال هنر در شمال شرقی ایالت متحده بررسی و ۲ عامل تأیید شد. همچنین، ثبات به روش آزمون-بازآزمایی برای ۱۸۴ دانشجوی کارشناسی رشته هنر با فاصله زمانی ۱۴ هفته برای زیر مقیاس های کمرویی و عزت نفس به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۵ گزارش کردند (۲۹). Matos و همکاران در پژوهش خود که بر روی ۳۸۵ دانشجوی (رشته و مقطع دانشجویان ذکر نشده است) دانشگاه Coimbra انجام دادند. در این پژوهش روایی سازه به روش روایی همگرایی زیر مقیاس های «مقیاس شرم درونی شده» از طریق بررسی همبستگی با «مقیاس شرم

۱۲۵۳ دانشجوی روانشناسی ۲۰-۱۸ در دانشگاه Texas بررسی و ۴ عامل پرخاشگری بدنی (physical aggression) ۹ عبارت ۱ تا ۹، پرخاشگری کلامی (verbal aggression) ۵ عبارت ۱۰ تا ۱۴، خشم (anger) ۷ عبارت از ۱۵ تا ۲۱ و خصومت (hostility) ۸ عبارت از ۲۲ تا ۲۹ بدست آمد، روایی سازه به روش روایی همگرایی پرسشنامه از طریق همبستگی عامل ها با نمره کل ابزار برای پرخاشگری بدنی ۰/۸۵، پرخاشگری کلامی ۰/۷۲، خشم ۰/۸۳ و خصومت ۰/۷۷ محاسبه شد. همچنین، به منظور بررسی پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ با نمونه فوق برای مولفه ها، ۰/۷۲ تا ۰/۸۰ و برای کل ۰/۸۹ محاسبه شد (۲۱).

در پژوهشی دیگر Reyna و همکاران روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «پرسشنامه پرخاشگری» را بر روی ۳۷۱ نوجوان ۱۹-۱۲ ساله منطقه Cordoba آرزانتین بررسی و ۴ عامل پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ با نمونه فوق، برای مؤلفه ها در دامنه ۰/۶۷ تا ۰/۷۹ و برای کل ۰/۸۷ گزارش کردند (۲۳). Garcia-Leon و همکاران (۲۴) در پژوهش خود، روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «پرسشنامه پرخاشگری» در یک گروه ۳۸۴ دانشجویان دختر و پسر رشته علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه جین واقع در اسپانیا مورد بررسی قرار گرفت و ۴ عامل تأیید شد. همچنین به منظور بررسی پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ با نمونه فوق برای کل ابزار، ۰/۸۲ و عوامل پرخاشگری کلامی ۰/۵۷، بدنی ۰/۶۳، خشم ۰/۷۷ و خصومت ۰/۶۷ گزارش گردید. در ایران، سامانی در پژوهش خود روایی سازه «پرسشنامه پرخاشگری» به روش تحلیل عاملی اکتشافی را بر روی ۴۹۲ دانشجوی ۲۲-۱۸ ساله از دانشگاه شیراز بررسی کردند، و ۴ عامل فوق مشخص شد. همچنین، پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه فوق برای مولفه ها، در دامنه ۰/۷۰ تا ۰/۸۳ محاسبه شد (۲۵). در پژوهشی دیگر، محمدی «پرسشنامه پرخاشگری» را بر روی ۲۰۹ دانشجوی دانشگاه شیراز مورد بررسی قرار داد. روایی سازه به روش روایی همگرا با محاسبه ضریب همبستگی مولفه ها با یکدیگر و با کل پرسشنامه بررسی و ضرایب ۰/۳۷ تا ۰/۷۸ گزارش شد. روایی ملاکی به روش روایی همزمان نیز با بکارگیری «مقیاس آسیب روانی عمومی» (General Psychological Injury Scale) بررسی شد که

بیرونی شده» (External Shame Scale) و «مقیاس مطلوبیت اجتماعی» (Social Desirability Scale) بررسی شد. نتایج نشان داد زیر مقیاس کمرویی همبستگی مثبت و قوی با شرم بیرونی ۰/۷۷ و همبستگی منفی با مطلوبیت اجتماعی ۰/۵۱- دارد. دیگر نتایج نشان داد، زیرمقیاس عزت نفس نیز همبستگی منفی و متوسطی با شرم بیرونی ۰/۵۳- و همبستگی مثبتی با مطلوبیت اجتماعی ۰/۵۸- دارد. همچنین، ثبات به روش آزمون-باز آزمایی در یک دوره ۴ تا ۶ ماهه با نمونه ۳۵ دانشجوی (رشته و مقطع دانشجویان ذکر نشده است) دانشگاه Coimbra برای زیر مقیاس کمرویی و عزت نفس به ترتیب ۰/۹۷ و ۰/۸۷ گزارش شد (۳۰).

در ایران، برزمینی و حسینی در پژوهش خود «مقیاس شرم درونی شده» را بر روی ۴۰ بیمار مبتلا پسوریازیس مراجعه کننده به کلینیک تخصصی پوست بیمارستان حکیم جرجانی و بیمارستان شهید صیاد شیرازی شهر گرگان مورد بررسی قرار دادند، در این پژوهش روایی مورد بررسی قرار نگرفت، پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در نمونه فوق، برابر با ۰/۷۴ به دست آمد (۳۱). همچنین، عباسی آبرزگه و همکاران در پژوهش خود «مقیاس شرم درونی شده» را بر روی ۳۰۰ تن از نوجوانان ۱۴ تا ۱۸ سال مراجعه کننده به مراکز گذری کاهش آسیب شهر تهران مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش روایی مقیاس مورد بررسی قرار نگرفت، و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در نمونه فوق، برابر با ۰/۷۹ به دست آمد (۳۲).

«آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده» (Communication Skills Test-Revised) این آزمون توسط Jerabek (محل ذکر نشده است) در سال ۲۰۰۴ طراحی شده است. ابزار دارای ۳۲ عبارت می باشد (۳۳). آزمون در برگیرنده ۵ مولفه مهارت های گوش دادن فعال (active listening skills) ۶ عبارت (شامل عبارت های ۵، ۶، ۷، ۸، ۲۲ و ۲۳) و توانایی دریافت و ارسال پیام (ability to receive and send messages) ۹ عبارت (شامل عبارت های ۲، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۸) و بینش نسبت به فرایند ارتباط (insights to the communication process) ۵ عبارت (شامل عبارت های ۱۶، ۲۴، ۲۵، ۲۹، ۳۴) و کنترل عاطفی (emotional regulation) ۷ عبارت (شامل عبارت های ۴، ۹، ۱۵، ۱۷، ۲۰، ۳۰، ۳۱) و ارتباط توأم با قاطعیت (communication with determination) ۵ عبارت (شامل عبارت های ۱، ۳،

۱۰، ۳۲، ۳۳) می باشد. برای تکمیل پرسشنامه، پاسخگو باید هر عبارت را بخواند و سپس میزان انطباق وضعیت فعلی خود را با محتوای آن بر روی طیف لیکرت ۵ درجه ای از ۱ (برای هرگز) تا ۵ (برای همیشه) مشخص کند. برخی از عبارت ها مانند «دیگران متوجه صحبت های من نمی شوند» و «وقتی دیگران در جریان موضوع صحبت من نیستند، بیان عقایدم برایم دشوار می شود» به دلیل ماهیت و محتوای آن ها، در محاسبه نمره به صورت وارونه نمره گذاری می شوند. حاصل جمع نمره هر فرد در مجموع ۳۴ عبارت یک نمره کلی برای پاسخگو به دست می دهد که مبین مهارت های ارتباطی آزمودنی است. دامنه نمره محتمل برای هر فرد بین ۳۴ تا ۱۷۰ است و بدست آوردن نمره بالاتر به معنای توانمندی بیشتر در مهارت های ارتباطی است. آزمون سطح بندی نمره ندارد (۳۴). روایی و پایایی «آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده» در پژوهش های خارجی مورد بررسی قرار نگرفته است. فقط در سایت Queendom جهت ارزیابی مهارت های ارتباطی توسط متخصصین این حوزه تأیید شده است. حسین چاری و فداکار در مطالعه خود روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده» بررسی کردند. نتایج ۵ عامل فوق را تأیید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ بر روی ۲۵۲ تن از دانشجویان دانشگاه شهید باهنر و علوم پزشکی کرمان، برابر با ۰/۷۱ گزارش کردند (۳۴). در پژوهش رحمت زاده و رضاخانی روایی «آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده» مورد بررسی قرار نگرفت، اما پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ بر روی ۲۴۰ تن از دختران دانشجو مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، برابر با ۰/۸۲ محاسبه شد (۳۵).

در پژوهش حاضر، روایی محتوا به روش کیفی «پرسشنامه پرخاشگری» و «مقیاس شرم درونی شده» و «آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده» از طریق بررسی نظرات ۴ تن از مدرسین گروه مشاوره و روانشناسی دانشگاه هرمزگان تأیید شد. سنجش پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در نمونه پژوهش حاضر (۲۲۲ تن مادران) برای «پرسشنامه پرخاشگری» ۰/۸۹ و «مقیاس شرم درونی شده» ۰/۸۵ و «آزمون مهارت های ارتباطی تجدیدنظر شده» ۰/۸۳ محاسبه شد.

کوروش محمدی و همکاران

انحراف معیار و متغیرهای کیفی به صورت فراوانی و درصد گزارش شدند. همبستگی بین شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی با پرخاشگری با استفاده از آزمون همبستگی Pearson تحلیل شدند. مدل های رگرسیون خطی چندگانه به روش ورود همزمان (Enter) برای ارزیابی تأثیر متغیرهای پژوهش بر پرخاشگری در مادران انجام شد. داده ها با نرم افزار اسپس پی اس نسخه ۲۶ و سطح معناداری در آزمون ها ۰/۰۵ تحلیل شد.

یافته ها

مادران شامل سن، سطح تحصیلات و مدت ازدواج در پژوهش حاضر داده های به دست آمده از ۲۲۲ تن شرکت کننده مورد تحلیل قرار گرفت که از این تعداد، ۴ تن (۱/۸۰ درصد) بین ۱۸ تا ۲۰ سال، ۸ تن (۳/۶۰ درصد) در سن ۲۱ تا ۲۵ سال، ۲۴ تن (۱۰/۸۰ درصد) در سن ۲۶ تا ۳۰ سال و ۱۸۶ تن (۸۳/۸۰ درصد) در سن بیشتر از ۳۰ سال بودند. از این تعداد، ۶۰ تن (۲۷/۰۰ درصد) زیر دیپلم، ۲۶ تن (۱۱/۷۰ درصد) دیپلم و کاردانی، ۱۰۵ تن (۴۷/۳۰ درصد) کارشناسی و ۳۱ تن (۱۴/۰۰ درصد) کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. همچنین، ۱۹ تن (۸/۶۰ درصد) مدت ازدواجشان زیر ۵ سال، ۴۲ تن (۱۸/۹۰ درصد) بین ۵ تا ۱۰ سال و ۱۶۱ تن (۷۲/۵۰ درصد) مدت ازدواجشان بیشتر از ۱۵ سال بود. میانگین نمره شرم درونی شده، مهارت های ارتباطی و پرخاشگری در جدول ۱ ارائه شده اند.

برای جمع آوری داده ها، پس از دریافت کد اخلاق از کمیته ملی اخلاق شعبه علوم پزشکی بندرعباس، مجوزهای لازم از اداره آموزش و پرورش شهر بندرعباس دریافت شد. سپس، پژوهشگران برای مادران در پژوهش، ابتدا ملاحظات اخلاقی، آزادی شرکت در پژوهش و عدم ضرورت ذکر نام و نام خانوادگی را شرح دادند. پس از مشخص شدن زمان مراجعه مادران به مدرسه، چندین کلاس جهت حضور مادران مشخص شد و یکی از همکاران در پژوهش حاضر، توضیحات لازم در جهت تکمیل پرسشنامه ها را به مادران داد. زمان تعیین شده جهت پاسخدهی به پرسشنامه ها متناسب با سؤالات و محتوای پرسشنامه ها و سطح سواد و اطلاعات شرکت کنندگان ۹۰ دقیقه در نظر گرفته شد. پرسشنامه ها توسط همکار پژوهشگر بین مادران توزیع شد و بعد از تخصیص زمان لازم برای تکمیل پرسشنامه ها و گردآوری و حذف موارد ناقصی، داده های ۲۲۲ مادر مورد تحلیل قرار گرفت.

در پژوهش حاضر، اصول اخلاقی از جمله رازداری، حفظ حریم خصوصی افراد و محرمانه ماندن اطلاعات دریافتی از شرکت کنندگان رعایت شد و به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که شرکت در پژوهش هیچگونه آسیب احتمالی برای آن ها ندارد.

در پژوهش حاضر آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد فراوانی) و آمار استنباطی شامل (ضریب همبستگی Pearson و رگرسیون خطی چندگانه به شیوه همزمان) بود. متغیرهای کمی به صورت میانگین و

جدول ۱: یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
مهارت گوش دادن فعال	۲۰/۱۸	۳/۱۳	-۰/۳۹	۰/۳۲
توانایی دریافت و ارسال پیام	۲۸/۳۱	۴/۵۴	-۰/۲۳	۱/۱۰
مهارت های ارتباطی				
بینش نسبت به فرایند ارتباط	۱۴/۲۰	۲/۹۰	۰/۰۵	۰/۳۳
کنترل عاطفی	۲۸/۰۶	۴/۵۸	-۰/۲۱	۰/۳۲
ارتباط توأم با قاطعیت	۱۴/۲۵	۲/۹۲	-۰/۰۴	۰/۲۱
شرم درونی شده	۴۱/۵۲	۱۳/۹۵	۰/۸۴	۰/۶۷
پرخاشگری	۷۲/۶۵	۱۸/۶۳	۰/۴۶	-۰/۴۴

نرمالی برخوردار می باشند. برای بررسی همبستگی بین شرم درونی شده و مولفه های مهارت های ارتباطی و پرخاشگری از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد (جدول ۲).

میانگین و انحراف معیار برای شرم درونی شده، مهارت های ارتباطی و همچنین برای پرخاشگری در جدول ۱ قابل مشاهده است. همچنین با توجه به جدول ۱ چولگی تمامی متغیرها کمتر از ۳ و کشیدگی تمامی متغیرها کمتر از ۵ می باشد و نشان بر این است که داده های پژوهش از توزیع

جدول ۲: همبستگی پیرسون بین شرم درونی شده و مولفه های مهارت های ارتباطی و پرخاشگری

متغیرها	پرخاشگری	مقدار احتمال ($P < 0.001$)
شرم درونی شده	۰/۶۲**	۰/۰۰۱
مهارت گوش دادن فعال	۰/۰۳	۰/۶۱
توانایی دریافت و ارسال پیام	۰/۳۶**	۰/۰۰۱
بینش نسبت به فرایند ارتباط	۰/۳۶**	۰/۰۰۱
کنترل عاطفی	۰/۳۶**	۰/۰۰۱
ارتباط توأم با قاطعیت	۰/۴۰**	۰/۰۰۱

** $P < 0.001$

رگرسیون نیز پیش بینی انجام نپذیرفت. فقط مؤلفه ارتباط توأم با قاطعیت، توان پیش بینی را داشت. جهت بررسی اینکه کدام متغیر مفروض (شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی) و به چه میزان می تواند متغیر ملاک را پیش بینی کند، از روش آماری رگرسیون چندگانه با مدل همزمان استفاده شد. به گونه ای که متغیرهای شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی به عنوان متغیرهای پیش بینی کننده و متغیر پرخاشگری به عنوان متغیر ملاک وارد معادله شد (جدول ۳).

بر اساس نتایج آزمون پیرسون، همبستگی مثبت و معناداری بین شرم درونی شده و پرخاشگری مشاهده می شود (جدول ۲). همچنین بین توانایی دریافت و ارسال پیام، کنترل عاطفی، بینش نسبت به فرایند ارتباط و ارتباط توأم با قاطعیت با پرخاشگری همبستگی مثبت و معناداری مشاهده شد. بدین صورت که با افزایش این قبیل مهارت های ارتباطی، میزان پرخاشگری نیز افزایش می یافت ($P < 0.05$) (جدول ۲). نتایج بدست آمده با یافته های قبلی و فرض پژوهشی مطالعه حاضر مطابقت نداشت لذا در نهایت در مدل

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی پرخاشگری بر اساس شرم درونی و ارتباط توأم با قاطعیت

متغیرهای پیش بین	ضریب تعیین R^2	آماره F	سطح معناداری ($P = 0.001$)	برآورد اثر استاندارد نشده	خطای معیار	برآورد اثر استاندارد شده	آماره تی	مقدار احتمال ($P = 0.001$)
شرم درونی شده	۰/۴۶	۹۶/۱۸	۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۰۶	۰/۵۶	۱۱/۲۰	۰/۰۰۱
ارتباط توأم با قاطعیت				۱/۸۸	۰/۳۲	۰/۲۹	۵/۸۷	۰/۰۰۱

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که پیش بینی پرخاشگری مادران بر اساس شرم درونی شده و مولفه ارتباط توأم با قاطعیت از مولفه های مهارت های ارتباطی، معنادار است ($P = 0.001$)، و ۴۶ درصد واریانس پرخاشگری را تبیین می کنند (جدول ۳).

مطالعات خود دریافتند شرم درونی شده به دلیل احساس بی کفایتی، ارزیابی های منفی و معیوبی که در فرد ایجاد می کند تحریک کننده انواع واکنش های ایمنی طلب از قبیل رفتارهای تهاجمی و پرخاشگرایانه در ارتباطات فردی به طور کلی و روابط مادر-کودک به طور خاص می باشد. در تبیین یافته می توان اظهار داشت، اغلب اوقات حس ابتدایی شرم می تواند به صورت خشم به سوی دیگر افراد برگردد. فرایند به گونه ای است که فرد در جهت کسب کنترل و به حرکت درآوردن خویشتن خود به سمت خشم و پرخاشگری می رود (۳۸). به عبارتی، شرم درونی شده باعث ایجاد احساس ناکافی بودن و معیوب بودن در فرد می گردد که به نوبه خود بر شناخت های فرد تأثیر منفی می گذارد و این مسأله زمینه ناکارآمدی و سایر مشکلات روانشناختی در رابطه بین فردی می گردد. در واقع، شرم درونی شده به

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که پیش بینی پرخاشگری مادران بر اساس شرم درونی شده و مولفه ارتباط توأم با قاطعیت از مولفه های مهارت های ارتباطی، معنادار است ($P = 0.001$)، و ۴۶ درصد واریانس پرخاشگری را تبیین می کنند (جدول ۳).

بحث

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی پرخاشگری بر اساس شرم درونی شده و مهارت های ارتباطی در مادران دارای فرزند دانش آموز ابتدایی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد شرم درونی شده، به صورت مثبت و معنادار، پرخاشگری مادران را پیش بینی می کند. این یافته با نتایج پژوهش های Gilbert & Irons (۷)، Gilbert (۱۵) و Velotti و همکاران (۳۶)، Velotti و همکاران (۳۷) همسو می باشد. آن ها در

جرات مدارانه اشتباه گرفته اند و این باعث افزایش نمره آن ها در پرخاشگری شده است و رابطه مهارت های ارتباطی را با پرخاشگری مثبت کرده است (۲۰). در تبیین دیگری می توان اظهار داشت که وضعیت فعلی کشور و شرایط اقتصادی که وجود دارد بر کاهش تاب آوری افراد جامعه به طور کلی و مادران به طور اخص تأثیر گذاشته است، لذا میزان پرخاشگری آن ها را افزایش داده است (۳۹). این وضعیت اقتصادی و بحران های آن باعث شده است که همبستگی مثبت بین مهارت های ارتباطی با پرخاشگری باشد (۴۲).

نتیجه گیری

نتایج نشان داد که پرخاشگری در مادران به صورت مثبت توسط شرم درونی شده قابل پیش بینی بود و پرخاشگری مادران با ارتباط توأم با قاطعیت همبستگی مثبت داشته است. از این رو پیشنهاد می شود مؤسسات آموزشی و مراکز مشاوره و مراکز تحکیم خانواده با برگزاری کارگاه های آموزشی با محوریت شناخت شرم و آموزش ابراز شرم درونی شده جهت کاهش پرخاشگری مادران اقدام نمایند. از محدودیت های پژوهش حاضر، محدود شدن گروه نمونه به مادران شهر بندرعباس روش نمونه گیری می باشد. لذا تعمیم نتایج به مادران سایر شهر ها با احتیاط بکار رود.

سیاسگزار

مقاله حاضر حاصل طرح پژوهشی بوده که با شناسه اخلاق IR.HUMS.REC.1401.010 در تاریخ ۱۴۰۱/۰۲/۰۴ در دانشگاه علوم پزشکی بندرعباس بررسی و مصوب گردید. از کلیه مادرانی که در پژوهش حاضر مشارکت کردند و صادقانه به سؤالات پژوهش پاسخ دادند، تشکر و قدردانی می شود.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچ گونه تعارض منافی را گزارش نکرده اند.

دلیل ارزیابی های منفی که در روابط بین فردی ایجاد می کند، توان آن ها را برای ارزیابی صحیح رفتارهای یکدیگر کاهش می دهد و باعث ایجاد درک نا درست و سوء تفاهم در روابط بین فردی می گردد که در نهایت سبب به بکارگیری رفتارهایی می کند که جنبه های منفی در آن ها پررنگ تر است. این رفتارهای منفی شامل تحقیر کردن فرد مقابل، رفتارهای سلطه جویانه و رفتارهای تهاجمی و پرخاشگری می باشد (۷). در تبیین دیگری می توان اظهار داشت، افرادی که شرم درونی شده دارند به دلیل سبک رفتاری که باعث ابهام در احساس ارزشمندی آن ها می شود، نسبت به خود خشمگین هستند. چنین احساس هایی به طور مکرر به بیرون و به طرف دیگران جهت دهی می شود که شرمساری آن ها را سبب شده است. لذا در روابط بین فردی اصولاً این شرمساری با رفتارهای پرخاشگرایانه به سمت فرد مقابل خود همراه است (۳۹).

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین مهارت های ارتباطی (به جزء مهارت گوش دادن فعال)، با پرخاشگری مادران همبستگی معنادار و مثبت وجود دارد. بدین معنا که با افزایش نمره مهارت های ارتباطی دریافت و ارسال پیام، بینش نسبت به فرایند ارتباط، کنترل عاطفی و ارتباط توأم با قاطعیت میزان پرخاشگری در مادران افزایش پیدا می کند. این یافته با نتایج پژوهش های Haris & Kumar (۱۷)، Siahia و همکاران (۱۸)، و Herrero و همکاران (۴۰)، Yarinasab & Amini (۲۰)، Alexander و همکاران (۴۱) و فرشاد و سماوی (۱۹) همسو نمی باشد. آن ها در مطالعات خود دریافتند، مادرانی که در مهارت های ارتباطی توانمند هستند پرخاشگری کمتری را تجربه می کنند. به عبارتی، برخورداری از مهارت های ارتباطی قوی، باعث کاهش تنش روزمره و آرامش و افزایش اعتماد به نفس در ارتباط شجاعانه و مؤثر مادران در زندگی خانوادگی در تعامل با همسر و فرزندان می گردد.

در تبیین این یافته چند مورد را می توان اظهار داشت. مورد اول اینکه مادران احتمالاً برخی از سؤالات که مرتبط با نشانه های رفتارهای پرخاشگرایانه است را با رفتارهای

References

- Mehdizadeh S, Abedi M. [The relationship between women's empowerment and marital tolerance (Case study of married women in Tehran)]. *Women's Studies Sociological and Psychological*. 2022;19(4):46-80.
- RamezaniFar H, Kaldi A, Ghadimi B. [Analysis of emotional divorce and its effective factors in married women of Tonekabon city]. *Woman in Development & Politics*. 2021;19(2):167-191.
- Sirin HD, Deniz M. The effect of the family training program on married women's couple-burnout levels. *Educational Sciences: Theory and Practice*. 2016;16(5):1563-1585.
- Alsop R, Heinsohn N. Measuring empowerment in practice: Structuring analysis and framing indicators. World Bank Publications. 2012. URL: <http://hdl.handle.net/10986/8856>
- Alikhah S, Rezazadeh F. [The relationship between metacognitive beliefs and depression in married women]. *New Strategies Quarterly in Psychology and Educational Sciences Journal*. 2022;5(14):194-208. URL: <https://www.ijpk.ir/fa/showart-fe70e4ed6d24ca17f8fb37c561ba0bc9>
- Ghanbari Baghestan A, Farahmand E, Mohammad Noor M. [The impact of intimacy, belonging and forgiveness on marital satisfaction: A case study of married women in Mashhad, Iran]. *Journal of Cultural Studies and Communication*. 2021;17(64): 163-183.
- Gilbert P, Irons C. A pilot exploration of the use of compassionate images in a group of self-critical people. *Memory*. 2004;12(4):507-516. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15487546/> <https://doi.org/10.1080/09658210444000115>
- Weiner-Davis M. Healing from Infidelity. Not Known; 2017. URI <http://kajabi-storefronts.com>
- Nemati K, Rostami S, Hojat Khah M. [The relationship between marital relationship quality and covert communication aggression in married women]. *New Advances in Behavioral Sciences* 2022;7(55):84-94. URL: <http://ijndibs.com/article-1-663-fa.html>
- World Health Organization. World Report on Violence & Health. Geneva: World Health Organization. 2002. Available from: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1
- Carroll JS, Nelson DA, Yorgason JB, Harper JM, Ashton RH, Jensen AC. Relational aggression in marriage. *Aggressive Behavior*. 2010;36(5):315-329. <https://doi.org/10.1002/ab.20349>
- Asgariyan Z, Rezaei Kheirabadi M. [Predicting adolescent's internalized shame based on social anxiety, relationship with parent, self-esteem and self-efficacy]. *Rooyesh*. 2021;10 (2):103-112 URL: <http://frooyesh.ir/article-1-2492-fa.html>
- Abdollahzadeh H, Kabirinasab Y. [The effectiveness of acceptance and Commitment Therapy on internalized shame and sexual self-esteem of women with breast cancer after mastectomy surgery]. *Quarterly Journal of Health Psychology*. 2019;7(28):184-199.
- Mete P, Subasi M. The relationship between academic coping, approach achievement goals and the fear of shame and embarrassment in science class. *Journal of Education in Science, Environment and Health*. 2021; 7(1): 15-25. <https://doi.org/10.21891/jeseh.806463>
- Gilbert P. Compassion Focused Therapy: A special section. *International Journal of Cognitive Therapy*. 2010; 3(2): 95-96. <https://doi.org/10.1521/ijct.2010.3.2.95>
- Delsuz Khaki, Kafie SM, Moazami S, Tahmasebi J. [Effectiveness of communication skills training on reducing psychological and verbal violence in women victims of domestic violence in Karaj]. *Journal of Policing and Social Studies of Women and Family*. 2020;8(2): 315-33. URL: <https://sid.ir/paper/979874/en>
- Haris F, Kumar A. Marital satisfaction and communication skills among married couples. *Indian Journal of Social Research*. 2018; 59(1): 35-44. <https://www.researchgate.net/publication/324680369>
- Siaha A, Banisi P, Mohammadiariya A. Comparison of parenting styles, loneliness and communication skills in homeless and normal women. *Journal of Applied Family Therapy*. 2021; 2(2): 306-323.
- Farshad MR, Samavi SA. [The simple and multiple relationships between experiential avoidance, communication skills, and emotional Expressiveness among married women in Bandar Abbas City in 2022: A descriptive study]. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*. 2022; 21 (5):483-496

- <https://doi.org/10.52547/jrums.21.5.483> URL: <http://journal.rums.ac.ir/article-1-6552-fa.html>
20. Yarinassab F, Amini K. [Investigating the relationship between communication skills and domestic violence against women]. Iranian Journal of Forensic Medicine. 2022; 27 (4) :246-253. <http://sjfm.ir/article-1-1303-fa.html>
 21. Buss AH, Perry M. The Aggression Questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology. 1992; 63(3): 452-490. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.3.452>
 22. Beshkoufeh M, Gholamzadeh Jofreh M, Sodani M. [The effectiveness of “Behavior Management Training” for mothers on aggression and oppositional defiant of their teenage children]. Journal of Health Promotion Management. 2022; 11 (2) :34-44. URL: <http://jhpm.ir/article-1-1269-fa.html>
 23. Reyna C, Sanchez A, Ivacevich MG, Brussino S. The Buss-Perry Aggression Questionnaire: Construct validity and gender invariance among Argentinean adolescents. International Journal of Psychological Research. 2011;4(2):30-37. <https://doi.org/10.21500/20112084.775>
 24. García-León A, Reyes GA, Vila J, Pérez N, Robles H, Ramos MM. The Aggression Questionnaire: A Validation Study in Student Samples. The Spanish Journal of Psychology. 2002;5(1):45-53. <https://doi.org/10.1017/S1138741600005825>
 25. Samani S. [Study of Reliability and Validity of the Buss and Perry’s Aggression Questionnaire]. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2008; 13 (4): 359-365. URL: <http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-356-en.html>
 26. Mohammadi N. [Preliminary study of psychometric indicators of Buss-Perry Aggression Questionnaire]. Journal of Studies on Learning & Instruction. 2006;25(4):135-51. Available from: <https://sid.ir/paper/13246/fa>
 27. Cook D R. Measuring shame: The Internalized Shame Scale. Alcoholism Treatment Quarterly. 1987; 4(2): 197-215. https://doi.org/10.1300/J020v04n02_12
 28. Favaregh L, Bassa K, Nzhad S, Davoudi I. [Relationship between internalized shame, safety behaviors and cognitive avoidance strategies with multidimensional social anxiety in students of medical science]. Journal of Clinical Psychology. 2019;10(4):35-44.
 29. DelRosairo PM, White RC. The internalized shame scale: Temporal stability, internal consistency and principal components analysis. Personality and Individual Differences. 2006; 41(1): 95-103. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.10.026>
 30. Matos M, Pinto-Gouveia J, Duarte C. When I don’t like myself: Portuguese version of the internalized shame scale. The Spanish Journal of Psychology. 2012;15(3):1411-23. https://doi.org/10.5209/rev_SJOP.2012.v15.n3.39425
 31. Barzamini M, Hosseinaei A. [The effectiveness of Group Compassion-Focused Therapy (CFT) on internalized shame in patients with psoriasis]. Armaghane Danesh Journal. 2019; 24 (5):998-1012 URL: <http://armaghanej.yums.ac.ir/article-1-2353-fa.html>
 32. Abbasi Abrazgah M, Zargham Hajebi M, Aghayousefi A. [The role of impulse control, rumination, and internalized shame in predicting the tendency to suicidal thoughts in adolescents referred to transitional harm reduction centers in Tehran]. Rooyesh 2022; 11 (9):145-154. URL: <http://frooyesh.ir/article-1-4052-fa.html>
 33. Jerabek I. Communication Skills Inventory revised. Body Mind Queendom. Available from: <http://www.queendom.com/comunic.html>. 2004. Accessed December 23, 2019.
 34. Hosseinchari M, Fadakar MM. [Investigating the effect of university on communication skills based on comparison of students]. Journal of Daneshvar Behavior. 2005; 15. 21-32. Available from: <https://sid.ir/paper/46387/fa>
 35. Rahmatzadeh E, Rezakhani S. [The prediction of communicational skills based on personality traits and self-concept in female students]. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2020; 21(3): 111-121.
 36. Velotti P, Elison J, Garofalo C. Shame and aggression: Different trajectories and implications. Aggression and Violent Behavior. 2014;19(4):454-461. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.04.011>
 37. Velotti P, Garofalo C, Bottazzi F, Caretti V. Faces of shame: Implications for self-esteem, emotion regulation, aggression, and well-being. The Journal of Psychology. 2017;151(2):171-184. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.04.011>
 38. Miller S. The Shame Experience, Hillsdale NS, Erlbaum. 1985. URL <https://books.google.com>
 39. Pourshahriari MS. [Investigating the relationship between shame and anger dimensions and

- comparing it in Tehran University students]. *Psychological Studies*. 2009; 5(3): 27-46.
40. Herrero M, Martínez-Pampliega, A, Alvarez, I. Family communication, adaptation to divorce and children's maladjustment: The moderating role of co-parenting. *Journal of Family Communication*. 2020; 20(2): 114-128. <https://doi.org/10.1080/15267431.2020.1723592>
41. Alexander EM, Angela MC, Rachael LH, Joseph IJ, Brian DD, Douglas KS. Predictors of Intimacy in couples' discussions of relationship injuries: An observation study. *Journal of Family Psychology*. 2008;22(1):21-29. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.21>
42. Mohammadi T, Shakeri A, Taghavi M, Ahmadi M. [Explaining the concepts, dimensions and components of economic resilience]. *Basij Strategic Studies*. 2017; 20(75): 89-120.